

KILÁTÓ

VIETNAM, VIETNAM, VIETNAM!

BESZÉLGETÉS LUU PHONG THAN ELVTÁRSSAL, A DÉL-VIETNAMI FELSZABADÍTÁSI FRONT MOSZKVAI KÉPVISELETÉNEK KULTÚRATTASÉJÁVAL

Vietnam, Vietnam, Vietnam — különös, félelmes csengése lett ennek a szónak az elmúlt másfél évben. Ekkor érték el a dél-vietnami partizánok legnagyobb eddigi sikereiket, és ekkor erősödött közvetlen háborús veszéllyé az amerikai agresszió.

Valljuk meg, ha arra a tizennégymillió emberre gondoltunk, akik Délen éltek, első érzésünk mindig a szájalom, a sajnálat volt. Láttuk a nyugati sajtóból, átvett képeken, hogy boncolnak fel élve ártatlan embereket a „demokrácia” nevében, az „amerikai demokrácia” bajnokai. Emlékszünk még a 18 éves Nguyen Van Troi-ra, akit 1964 őszen végeztek ki. A képen láttuk, amint a halálraítéltet mikrofonnal és fényképezőgépekkel nyüzsgögték körül a nyugati sajtóügynökségek szorgalmas kis hivatalnokai, akik még itt is a szenzációs riportot hajszolták.

És mégsem a sajnálat az egyedüli érzés, ami mostanában felbukkan az emberekben, mikor Dél-Vietnamra gondolnak. Egyre erősebb bennünk a büszkeség és az a belső meggyőződés, hogy ez a háború még részleges sikerrel sem végződhet az amerikai szadista gyilkosok és kiszolgálóik számára. Ebben a hitben erősített meg engem az a beszélgetés, amelyet a Tiszatáj megbízásából Luu Phong Than elvtársal, a Dél-vietnami Felszabadítási Front moszkvai képviselőjének kultúrattaséjával folytattam.

A beszélgetés témája ezúttal nem a háború volt, hanem a felszabadított területeken megindult békés építőmunka és kulturális tevékenység.

TÍZMILLIÓ SZABAD EMBER

A hatéves partizánháború különös helyzetet teremtett. Az ország túlnyomó része — mintegy 170 000 négyzetkilométernyi terület — a szabadságharcosok ellenőrzése alatt áll. Ezen a területen az ország lakosságának nagyobb része, mintegy tízmillió ember él. A felszabadított területeken, a Front határozata értelmében, azonnal kezdetét vette a földosztás. Dél-Vietnam három és fél millió hektárnyi szántóterületéből több mint kétfélmillió már jogos tulajdonosának — a parasztságnak — birtokába jutott. Minthogy Vietnam sokmillió szegényparaszti ország, érthető, hogy a Felszabadítási Front földosztó politikája a saigoni kormány által megszállt területeken is előbbre vitte a földreformért folyó mozgalmat.

ÚJ ISKOLARENDSZER

A Felszabadítási Front megkezdte az új iskolahálózat kiépítését. 1965 áprilisaig a felszabadított területeken 4142 iskola kezdte meg működését, több mint félmillió tanulóval. Az iskolák tanterveit a Front művelődésügyi szervei állították össze. Az új iskolarendszer népszerűsége egyre nő a fővárosi pedagógusok körében is. Ezeknek egy része meg is szökött Saigonból és környékéről, átállt a szabadságharcosokhoz, ha nem is mindig politikai okokból, sokszor csak azért, hogy megfelelő munkalehetőséget találjon. A felszabadított területeken és a dzsungelokban szervezett iskolák egyelőre tanerőhiánnyal küzdenek. A Felszabadítási Front minden közigazgatási egység (a francia uralom idején „departement”) számára tanárképző iskolákat szervezett.

A Vietnam délkeleti partjain elterülő országgrészben hatezer kambodzsai (khmer) nemzetiségű lakos él. Ennek az országgrésznek a vezetése is a Front kezében összpontosul. Itt az iskolákban kétnyelvű tanítás folyik, hogy a csak khmer nyelvet beszélő tanulók is élhessenek a művelődéshez való jogukkal.

Északabbra, az ország hegyes vidékein huszonkét kis nemzetiség él. Etnikai szempontból indonéz típusúak. Túlnyomó részük az ősközösségi és a rabszolgatartó

társadalom közötti átmenet fejlődési fokán áll. E hegyi népeknek történelmük folyamán első ízben a Felszabadítási Front biztosított autonómiát. A Felszabadítási Fronthoz tartozó tudósok pedig megalkották tizenkét ilyen kis nép számára az abécét.

GYÓGYSZERGYÁRAK A DZSUNGELEKBEN

A felszabadított országrészek falvaiban 32 000 egészségügyi állomás működik. A Felszabadítási Frontnak azonban meglehetősen kevés orvosi kádere van, csupán mintegy 3000. A többi rendelkezésre álló orvosi munkaerő a különböző katonai egységeknél tevékenykedik. A szorongató orvoshiány leküzdésére a Front három orvos- és ápolónővér-képző intézetet alapított.

Külön gondot jelentenek a gyógyszerek. A Front három forrásból szerzi be ezeket: 1. A parasztok a front megbízatásával eladják termésük egy részét a városban, és az így szerzett pénz bizonyos részéből gyógyszereket vásárolnak a Felszabadítási Front orvosai által aláírt receptekre. (Ez egyébként a begyűjtés egyik formája is.) 2. A Front orvosai maguk állítanak elő bizonyos gyógyszereket. 3. Vietnámban rendkívül nagy hagyománya van az ún. természetes vagy népi gyógyszerek használatának. Utóbbiak a lakosság által kitűnően ismert gyökerekből és fűvekből készülnek. Ebben az évben kezdenek munkába állni a Front első saját gyógyszergyárai.

ÚJSÁGOK SZÁZEZER PÉLDÁNYBAN

A Felszabadítási Front olyan kiterjedt sajtóval rendelkezik, amely becsületére válna bármely nemrég felszabadult afro-ázsiai kis országnak. A Központi Bizottság 40 újság és 17 folyóirat kiadásáról gondoskodik, valamint mintegy 40 az időszakos bulletinek száma, amelyek a harc eseményeiről számolnak be.

Az újságok példányszáma általában az adott közigazgatási egység irástudó lakosságának számától függ, a központi orgánum, az *Elcsapat* (Tien phong) példányszáma 100 000 körül ingadozik. Ugyancsak 100 000 példányban jelenik meg a hadsereg központi lapja, a *Felszabadító Hadsereg* (Quan giai phong) is. A Front rádióállomása naponta kilencszer sugároz műsort öt különböző nyelven. A délvietnami városokban 1963 körül feltűntek a rendkívül olcsó japán tranzisztoros zsebrádiók. A Felszabadítási Front, a gyógyszerekhez hasonló módon, nagy mennyiségű tranzisztoros vevőkészüléket is beszerzett. Ez idő szerint minden tízezer lakos rendelkezik ilyen rádióval a felszabadított területeken. A rádióon könnyen megtalálhatják a Front, Hanoi és a Kínai Népköztársaság adóállomásait.

MŰVÉSZEK ÉS MŰVÉSZETEK A HARCBAN

A Felszabadulás Irodalmi és Művészeti Szövetségbe tömörültek mindazok az alkotó értelmiségiek, akik szakítottak a saigoni rendszer politikájával. A szövetség elnöke Tran Huu Trang drámaíró, főtitikára Ly Van Sam novellista. Folyóiratuk, az *Irodalom, Művészet, Felszabadulás* rendszeresen publikálja a haladó vietnami művészek alkotásait, köztük az utóbbi időben fejlődésnek indult népköltészet alkotásait. Sok művész személyesen vesz részt a harcokban vagy fegyveres egységekben, vagy pedig haditudósítóként. Az irodalomnak már két mártírja van a nemzeti felszabadító harc kezdete óta: Trong Tyen költő és Duong Tu Giang drámaíró.

Különösen sikeresnek mondhatjuk a műkedvelő együttesek tevékenységét. Minden megyében működik egy-egy társulat, és csaknem minden faluban egy-egy kultúrcsoport. A déli tengerpart közelében fekvő Ben Tieben, amelyet a szabadságharcosok a „leghősebb megyének” neveznek, 100 faluban működik öntevékeny művészeti csoport. 1963 nyarán a Front öntevékeny művészegyüttese Saigontól 30 kilométerre egy erdőben „vendégszerepelt”. A néhány hónapos „szabadtéri turnéra” 100 000 főnyi közönség jött el Saigontól és környékéről.

FEJLŐDŐ FILMIPAR

A Felszabadítási Frontnak két filmstúdiója van: a *Felszabadulás* és a *Felszabadító Hadsereg*. Közülük egy évente 34 híradó filmet forgat. Filmjeik nemcsak a felszabadított területek lakossága számára készülnek. Több híradójuk díjat nyert a moszkvai, valamint a Dzakartában megrendezett afro-ázsiai filmfesztiválon. „Sajnos — jegyzi meg szerényen Than elvtárs —, nagy, művészi játékfilmekre eddig még nem futotta az erőnkből. Első, egész estét betöltő filmünket jelenleg forgat-

ják. Címe: *Élő, mint te magad*, és Nguyen Van Troinak, az 1964 októberében meggyilkolt vietnami hazafinak az életéről szól.”

Hat éve tart az amerikai kormány és a dél-vietnami bábkormány kísérlete a nemzeti felszabadító mozgalom elfojtására. Ez alatt az idő alatt a szabadságharc ellenségei felvonultatták a modern haditechnika egész arzenálját. A Felszabadító Front ez alatt a hat év alatt elszigetelt csoportból az ország legjelentősebb politikai erejévé fejlődött. Az a nép, amely egy véres háború legvéresebb szakaszában a békés építőmunka ilyen gyönyörű példáit statuálja, legyőzhetetlen. Annak a hatalmas alkotókészségnek a kibontakozását, amelyet ebben a harcoló és vérző népben láttunk, azonban csak a győztes béke teszi majd lehetővé.

Moszkva, 1965. október.

DALOS GYÖRGY

VALÓSÁG ÉS MÍTOSZ AZ EGZISZTENCIALIZMUS TÖRTÉNETÉBEN

KÖPECZI BÉLA: AZ EGZISZTENCIALIZMUS C. KÖNYVÉRŐL

Nehéz és problematikus feladat megoldására vállalkozott Köpeczi Béla az egzisztencializmust szöveggyűjtemény alapján bemutató, és lényegét, történeti szerepét értékelő könyvének megszerkesztésével. E Nyugaton divatos szellemi áramlatról az utóbbi években egyre többet hallhattunk hazánkban is, és kétségtelen, hogy a nem kifejezetten szakemberek körében bizonyos misztifikáció kezdte övezni. A kérdésre vonatkozó magyar marxista irodalom (Lukács György, Mátrai László, Szigeti József, Sándor Pál tanulmányai stb.) inkább a spekulatív filozófia oldaláról vizsgálja a főbb problémákat, és kevésbé öleli fel az egzisztencializmus irodalmi vonatkozásait. Ugyanakkor a magyar olvasóközönség — eltekintve néhány régebbi Kierkegaard- és Heidegger-fordítástól — Sartre és Camus szépirodalmi szövegeit kivéve, nem juthatott hozzá egzisztencialista szerzők filozófiai műveinek magyar nyelvű kiadásához, ami az irányzat körül kialakuló „bűvkör”-t feltehetően tovább növelte. Köpeczi könyve lényegében ezeket a problémákat hivatott megoldani kettős vonatkozásban is. Egyfelől tudományos igényű, de közérthetően megírt bevezető tanulmánya összegző jellegű áttekintést, marxista értékelést ad az egzisztencializmusról, másfelől szövegválogatása lehetővé teszi az egzisztencialista filozófusok gondolatvilágába való közvetlen betekintést. Mindezzel nagymértékben hozzájárul a kérdéssel kapcsolatos elméleti összefüggések tisztázásához s egyszerűsmermind „az egzisztencialista mítosz” felszámolásához.

Köpeczi könyvéből mindenekelőtt a több vonatkozásban is újszerű bevezető tanulmány érdemel figyelmet. Egyrészt abban az értelemben, hogy következetesen érvényesíti, mintegy szintézisbe foglalja a filozófiai és esztétikai szempontokat, másrészt, hogy kísérletet tesz az egzisztencializmus valóságos történetének összefoglalására és logikai rendszerezésére. Az egzisztencializmus rendkívül heterogén voltát figyelembe véve, ez önmagában is tiszteletreméltó vállalkozás. Köztudomású, a szakirodalomból, hogy már az egzisztencia fogalmát is különböző értelemben használják az egyes egzisztencialista gondolkodók, hogy vannak köztük vallásosak és radikális ateisták stb. Az irányzat kialakulásának történeti körülményei, egyes modern polgári gondolkodók hovatartozása az egzisztencializmus vonatkozásában még ma is vita tárgyát képezik. (Mounier francia filozófus szerint pl. már Sókratés és Augustinus is az egzisztencializmus előfutárai voltak.) Köpeczi a lényegét ragadja meg, amikor a történeti és logikai szempontok egyesítésével Kierkegaardra vezeti vissza a modern egzisztencializmus kialakulását. Való igaz, hogy a sajátosan modern formában, de mégis misztikusan vallásos Kierkegaard használta az egzisztencia (*Existenz*) fogalmát először egzisztencialista módra, nevezetesen az emberi szubjektum legbensőbb lényege értelmében. Kierkegardnál tehát az egzisztencia már nem azonos az ember reális biológiai létezésével, hanem olyan megfoghatatlan — pszichikai-etikai — tartalom, amit állandóan meg kell valósítani.

Kierkegaard gondolatai a XIX. században nem túlságosan hatottak; igazi reneszánszuk a két világháború közti időszakra esik, ekkor váltak a polgári világ objektív ideológiai szükségletévé.